

Tor Martin Synnes

23. SØNDAG ETTER PINSE

## Alle-mann-alle-gudstjeneste med dåp og nattverd

Fjellhamar kirke søndag 19. oktober 2008

Matteus 18, 15-20

### LITURGI

#### 1. INNGANGSORD

- Kjære menighet, nåde være...
- Velkommen til Fjellhamar kirke i dag. Vi har en av våre nesten månedlige alle-mann-alle gudstjenester hvor våre mange og flotte ungdommer er spesielt invitert. Det er godt å se dere på et tidspunkt jeg vet dere egentlig skulle ønske dere var i senga. Og flere av dere medvirker også i gudstjenesten.
- Særlig velkommen må vi ikke minst si til våre to dåpsgutter i dag, Håkon Sverre og Pelle – og alle dere som er i følge med dem. Dåp er for første gang å gjøre det livsviktige bytte – synd med nåde. Derfor er dåp alltid en fest i kirka. Under nattverden holder vi dåpens livsviktige bytte ved like. Velkommen dit alle som fortrekker tilgivelse og kjærlighet.
- Det er TV-aksjonsdagen i dag og den er i år tildelt Blå Kors. Rusavhengighet ødelegger livet for millioner av mennesker verden over. Rusavhengighet forårsaker og forverrer problemer nød og lidelse. Og det er ofte de små og svake som også her rammes hardest. Vi vil i bønn og ofring ta dette med oss i gudstjenesten.
- Bibelteksten i dag gir oss som ofte ellers noe å bygge på. Tilgivelse kan være vanskelig nok å gi, men hva når folk ikke en gang vil bekjenne? Og hvorfor er det så viktig å snakke med og ikke om hverandre?
- Uansett kan vi nå si noe om hvem Gud er og hvem vi er ved å bøye oss for han å bekjenne våre synder.

#### 2. KYRIEBØNNER

- Gud, vår Far i himmelen. Vi kjenner jevnlig lysten til det onde, og ikke sjeldent gir vi etter for den. Hjelp oss ærlig å si det sånn det er, og fri oss fra vår selvopptatthet. Hjelp oss tilbake til deg og din kjærlighet når vi er ute på ville veier.
- Jesus, tilgi oss for at vi så lett godtar den vonde som ikke rammer oss. Hjelp oss å beskytte barn mot rusens nedbrytende krefter. La oss se alvoret bak naturens endringer og ansvaret vi har for å ta vare på hele Guds skapte verden.

#### 3. FORBØNNER

- Gud, vi ber deg gi oss vilje til å ta et oppgjør med oss selv og våre synder, når det kreves av oss. Hjelp oss til å snakke mer med hverandre så vi selv og andre kan gjøre hverandre godt og stoppe baksnaknings dødelige gift. Takk at du er garantist for tilgivelse for den som ber deg om det.
- Gud, vi takker deg for alle ungdommene som i hopetall fyller kirka vår. Hjelp dem alle å få øye på deg så de kan sette sin lit til deg. Hjelp særlig de som sliter med selvbilde og følelse av verdi, og de som dras inn i rusens fangenskap. Vi ber deg i dag også særlig for Håkon Sverre og Pelle. Gå du med dem på deres vandring frem i livet, beskytt dem mot det onde og led dem med din nåde helt frem til det evige liv.
- Hjelp oss å åpne øynene for de mange barn og unge som lider under eget eller voksnes rusavhengighet, og å bidra til å løse utfordringene, både her og i andre deler av verden. Gud, vi takker deg for Blå Kors og deres arbeid. La våre gaver her og ellers i landet i dag bli til hjelp og gi dem visdom til å forvalte de til de små og svakes beste.

#### 4. NATTVERD

- Velkommen til det livsviktige og utrolige fordelaktige byttet – synd mot nåde. Velkommen om det er for første gang siden dåpen eller hundrede gang.
- I dag har vi dypping. Du får oblaten, dypper den i vinen, og putter den så i munnen.

#### 5. AVSLUTNING

- Takk for i dag. Gratulerer med dagen til dere i dåpsfølget. Ønsker dere en god dag videre. Og hjertelig velkommen tilbake til en gudstjeneste her hos oss senere en gang. Med smått og stort og uten dåpskjole eller finstas for øvrig.
- Velkommen til kirkebakkekaffe nede som betyr kjeks, kaffe og saft.
- Gå i fred og tjen Herren med glede.

### PREKEN

#### 1. INNLEDNING

I Matteus-evangeliet kap 18 holder Jesus en tale til disiplene. Den starter med at disiplene med dårlige skjulte baktanker spør hvem som er størst i himmelrike. Jesus tar da et barn og stiller det midt i blant dem og sier: *Den som gjør seg selv liten som dette barnet er den største i himmelriket.*

Og det er bakteppe for hele talen: De små og svake. De er de store. De må bevares og vernes.

I fortsettelsen forteller Jesus historien om sauen som gikk seg vill. Gjeteren forlot da de 99 i fjellet og gikk for å lete etter den ene. Og hvis han finner den gleder han seg mer over det enn de 99 som ikke har gått seg vill. Og Jesus avslutter: *Slik vil heller ikke deres Far i himmelen at en eneste av disse små skal gå fortapt.*

Andre halvpart av kapittelet handler så om hva vi skal gjøre når noen, en av disse små, går seg vill. Overført på disiplene og oss kaller Jesus det for å synde. Hva skal vi gjøre når noen av oss synder og på den måten går seg vill? Jesus lærer oss to ting:

- ✓ Først må den som synder bekjenne sin synd. Gjør han det ikke av seg selv må det skje med påtrykk fra andre. Uten bekjennelse ingen tilgivelse. De ordene er vår tekst som vi hvert øyeblikk skal lese.
- ✓ Deretter spør Peter Jesus hvor mange ganger hans bror skal tilgi han og han likevel tilgi han? Så mange som 7? Og Jesus sier: *70 x 7. Hvis vi ikke helhjertet tilgir vår bror vil Gud heller ikke tilgi oss.* Jesu poeng er at vi har plikt til å tilgi vår bror.

Vår tekst er altså rammet inn av Guds nød for å bevare disse små i forkant og i etterkant av en bydende formaning om at vi må tilgi vår bror om igjen og om igjen. Midt i mellom der står det kinkige som også er vår tekst, hva når den som synder ikke vil bekjenne sin synd og be om tilgivelse?

#### 2. NÅR EN BROR SYNDER

La oss da høre prekenteeksten fra Matteus 18,15-20:

*”Dersom din bror gjør en synd, så gå til ham og tal ham til rette på tomannshånd. Hører han på deg har du vunnet din bror. Men hører han ikke, så ta med deg en eller to andre, for etter to eller tre vitners utsagn skal enhver sak stå fast. Hører han heller ikke på dem, så si det til menigheten. Men vil han ikke en gang høre på menigheten, skal han være for deg som en hedning eller en toller. Sannelig, jeg sier dere: Alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen. Også dette sier jeg dere: Alt det to av dere her på jorden blir enig om å be om, skal de få av min Far i himmelen. For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.”*

Noen kommentarer til teksten først:

- ✓ Synder her er nok ikke private feider først og fremst, men mer åpenbare synder av mer alvorlig karakter.
- ✓ Å regnes som hedning eller toller har sin bakgrunn i jødisk miljø hvor det betyr at man ikke lenger regnes som en bror. Man kan da blant annet ikke spise sammen og ikke ha religiøst fellesskap.
- ✓ Det toppes med at det får følger for evigheten. Det som bindes på jorden er bundet i himmelen. Og motsatt.
- ✓ Det er samtidig verdt å merke seg at det å utstøte noen, eller binde noen, det kan bare en samlet menighet gjøre, og ingen enkeltpersoner. Mens det å løse noen, tilgi, det kan en hver enkeltperson gjøre.

Utstøtelse klinger utrolig dårlig i våre moderne ører. Det gir assosiasjoner til fundamentalistiske sekter som avviker all kontakt med familiemedlemmer hvis de bryter med sektens tro eller regler. Og på det verste dreper dem. Slikt vil vi ikke assosieres med. Totalt umenneskelig og ukjærlig åndelig, sosial og psykisk maktmisbruk.

Når jeg var i Israel og Palestina i september besøkte vi samaritanerne. En gruppe på 300 mennesker som lever for seg selv på toppen av Garisim-fjellet. I over 2000 år har de hatt en annen lære enn jødene. Da var de kanskje 1 million. Pga forfølgelser, krig og massakrer var de nede i 140 i 1914, men de siste 100 årene har de økt til ca 700. Hvis noen av deres egne forlater dem brytes i praksis all kontakt. Men skjønner vi helt hva det vil si å være en sånn minoritet? I Norge er kristendom statsreligion hvor 3 av 4 døpes og konfirmeres. Hva hvis vi her inne var de eneste kristne i hele landet, og resten var muslimer og hinduer? Det hadde sett nokså annerledes ut.

For dette handler om å sette seg utenfor et fellesskaps grenser. Å bryte fellesskapets grenser. Og motsatt, å beskytte fellesskapet. Vårt samfunn er jo bygd opp i tråd med disse Jesu ord. I vårt norske samfunn settes klare grenser for det onde og brytes grensene straffes det. Folk som dreper, stjeler, forgriper seg mot barn, gjør underslag, og er voldelige stoppes. Og ikke sjeldent er rusmisbruk en avgjørende del av bildet. De støtes ut ved å settes i fengsel.

Begrunnelsen er opplagt – fellesskapet må beskyttes mot det onde. Hensynet til de små og svake og til alles trygghet og menneskeretter gjør at det onde må straffes. Og det er den som bryter grensene som setter seg selv utenfor, ikke fellesskapet som setter lovbryteren utenfor.

Så Jesu ord er ikke oppsiktsvekkende – det er bare enda en del av Jesu ord som er en basis for vår vestlige kultur og samfunnsbygging.

Problemet er ikke at det syndes, eller at loven brytes. Når det bes om tilgivelse så er det løst og ferdig, det er vår plikt å tilgi. Her er kirken mer radikal enn samfunnet kanskje kan være. En angrende tyv tilgis, og han er løst og fri. Nei, problemet er når synderen ikke vil innrømme sin synd eller sier at det han har gjort er helt OK. Også når andre, ja, hele fellesskapet taler han til rette. Uten en bekjennelse ingen tilgivelse.

Hvilket firma vil ansette en regnskapsfører som påstår at  $2+2=5$ ? Hvem vil handle med en som sier  $2+2=5$ ? Hvem vil bruke en snekker som måler  $2+2=5$ ? I en kirke kan ikke medlemmer og særlig ledere spre om seg at Jesus var bare en hyggelig og litt hellig mann, men Mohammed er vår frelser. Det går ikke. Takk for deg og velkommen igjen når Jesus er frelseren. En barnearbeider som tukler med og forgriper seg mot barn er selvsagt ute. Og hvis han ikke ser noe galt i det og ber om tilgivelse er han helt ute fra alt i kirken og Guds rike til evig tid. En alkoholisert far som raserer enn familie og barns fremtid, må fjernes. Og han kan ikke hjelpes før han innser at han har et problem.

I Norge tar norsk lov seg av det meste av de alvorlige syndene som Jesus her kan ha siktet til. Som drap, tyveri og overgrep mot barn. Men på noen felt sier Guds bud og vilje som gjelder i kirken noe mer enn norsk lov. Som eksempel – hva med han som løper rundt og sprer løgn og ondskap om alt og alle og konfrontert med det påstår at alt er sant og at han tvert i mot gjør noe viktig? Skal han, hvis han

ikke hører på menigheten, støtes ut? Eller hva med rusmisbrukeren som notorisk stjeler fra alle rundt seg? Begrunnelsen er den samme – fellesskapet må beskyttes mot det onde.

### 3. Å SNAKKE MED HVERANDRE OG IKKE OM HVERANDRE

For oss som stort sett drikker med måte og følger norsk lov og dermed også en betydelig del av Guds bud, kan disse ordene likevel utfordre. Til å snakke mer med hverandre og mindre om hverandre. I all prat folk og venner i mellom er det selvsagt masse prat om andre som ikke er tilstede. Det rommer ofte mye nyttig informasjon, ekte omsorg, og artige morsomheter. Men det rommer utvilsomt også mye ondsinnet sladder, feig baksnakking og egennyttig selvhevdelse hvor en annens død blir mitt brød. En ting er at media lever av sladder, men det er for meg heller ingen tvil om at mange av oss fyller mye av praten vår med det samme. I stedet for å prate med den det gjelder prater vi om han. Kort sagt er det så mye vanskeligere å si noe når man må se inn i øynene på den det gjelder. Når saken eller problemet får et ansikt, et liv med sin historie. Da er det så mye lettere å se inn i øynene til noen det ikke gjelder og som skadefro sluker mine historier og støtter min versjon.

Når jeg selv innimellom registrerer at jeg sammen med andre selv er midt i dette, er det vanskelig å bryte ut. Men det må vi gjøre. For det er en synd mot våre brødre og søstre som vi må bekjenne og legge fra oss. Vi må våge å snakke mer med hverandre og mindre om hverandre. For det er lettere å vende om, innrømme, be om tilgivelse når noen snakker med oss på en god måte på tomannshånd. Og mye verre når alt snakket til slutt når den det gjelder, og har alle i mot seg. For det er det som ligger Gud på hjerte. Å få tilbake den som har gått seg vill. Det gir større glede enn de 99 som er på plass.

### 4. AVSLUTNING

Guds hjerte er hos de små og foraktede, og han setter alt inn på å få tilbake den som er gått seg vill. Samtidig forventer han av oss sine små og svake, at vi når det er påkrevd, er villige til å ta oppgjør med vår synd – lysten til det onde. I nattverden kan vi få gjøre akkurat det. Å vedstå oss vår lyst til det onde og bli løst fra det. Bekjenne vår synd og få tilgivelse som svar. Velkommen til nattverdens livsviktig bytte – synd mot nåde. Det byttet skjedde først gang i dåpen. Og det kommer godt med å gjøre det igjen – i nattverden.